

Tsjeard van der Meulen

„gouden” skûtmakker

V OOR ronde jachten moet een boom zeeg hebben, het mooiste is veertig centimeter op zes meter lengte. Een boom met een kromme kont noemen we dat. Licht er een bij de houthandel dan krijgt ik steevast een telefoontje: we hebben weer een boom voor je! Aan het woord is de heer Tjeerd van der Meulen die deze maand vijftig jaar lang het scheepmakersambacht heeft uitgeoefend. Om precies te zijn was dat op 18 april. Een dag die in Sneek mede door toedoen van de Stichting Ronde- en Platbodemjachten bepaald niet ongemerkt voorbij is gegaan.

Die drukte om zijn persoon vindt de jachtbouwer eigenlijk maar zo zo. „Een kunstenaar noemde mijnheer De Korver mij, toen ik in 1962 zijn oude Friese boeier Maria doorzaagde, verlengde en herbouwde”, weet hij zich te herinneren. „’t Is mij heel gewoon een boeier te vernieuwen”, voegt hij daar schouderophalend aan toe, terwijl het stompje potlood in zijn eeltige handen onverstoort verder tekent om het S-vormige verloop van een gang van een rond jacht te laten zien. „Met de eiken schouwen is dat allemaal makkelijker. Daar kan je met een rechte boom heel wat doen”, wijst hij. „Hout voor krommers is ook moeilijk te krijgen. Bij een verkoop zocht ik vroeger zelf naar bommen met stuizen en kromhout. Dat is er nu niet meer bij. Maar ik prijs me gelukkig dat we nog goed hout kunnen krijgen en in voorraad hebben”.

Het begon ook allemaal met hout, meer dan een halve eeuw geleden. Al heel vroeg raakte de heer Van der Meulen vertrouwd met de scherpe geur van vers gezaagd eiken, op het werfje van zijn vader in Broek bij Joure. Menige boerenpraam, schouw en tjotter gleed daar van de kleine helling. Nauwelijks bekomen van de lagere-schooljaren stond de kleine Tsjeard al bij zijn oudste broer en zijn vader tot zijn knieën in de krullen. Dat was april 1920. Hoewel het bedrijfje niet had te klagen over werk zag de toekomst er niet zo gunstig uit, want er werden al schuiten van ijzer gebouwd. Maar er kwamen andere mogelijkheden.

„In Joure zeilden al — het zal midden twintig zijn geweest — enkele jachten die voor plezier werden gebruikt, en wij gingen ons ook met de watersport bezighouden. Zeker toen de klasse schouw van 4,75 meter kwam. Daar waren we goed druk mee”. Van ’s ochtends zes tot ’s avonds acht, half negen klonk de hamerklop. Levendig vertelt de heer Van der Meulen hoe in die dagen enkele tientallen schouwen bij wedstrijden aan de start verschenen. Daar kwam echter ook een eind aan. Met de komst van de BM en de 16-m² was er opeens geen vraag meer naar deze schepen en het bedrijf dat al grotendeels op de jachtbouw was ingesteld, schakelde over op de lattenbouw.

Het werken met de massieve delen werd echter niet vergeten. Bepalend voor de geschiedenis van de firma Joh. van der Meulen — de naam is nog steeds aan het bedrijf verbonden — is geweest het overlijden van Auke van der Zee in 1939, die in de voetsporen was getreden

van zijn illustere vader de scheepsbouwmeester Eeltje Holtrop van der Zee die de werf „op ’e Jouwer” wijd en zijd bekend maakte. Somber stond er in die dagen in de Jouster Courant: „Nu de laatste „Baes” op ruim 85-jarige leeftijd is heengegaan, zal de werf zeker worden weggeruimd en zullen de vrijkomende terreinen voor woningen verkocht worden. In later jaren zal dan helaas niets meer herinneren aan dit eeuwenoude en voor Joure zo belangrijke bedrijf”. De pessimisten kregen ongelijk. De oude werf kwam in handen van Douwe Egberts, en Van der Meulen die het bedrijf kon huren, waagde de sprong naar Joure. Niet lang daarna brak de oorlog uit, waarover wat de werf aangaat weinig te vertellen valt. Een tijd die door de heer Van der Meulen gekenmerkt wordt door twee woorden — onderduiken en klompenmaken.

Na die moeilijke jaren kwam de Jouster werf weer tot nieuw leven. En had men eigenlijk een mooiere start kunnen maken dan met de bouw van vrijheidsjachtjes? Het succes was volkomen toen de bouwer tevens noordelijk kampioen in deze klasse werd. Inmiddels was de leiding van het bedrijf van vader op zoon overgegaan. Naast de bouw van de snelle wedstrijd-scheepjes specialiseerde deze zich in toenemende mate op het onderhoud van oude ronde en platbodemjachten. Met de oprichting van de Stichting Stamboek kreeg de belangstelling voor de oud-vader-

landse scheepstypen een krachtige injectie en Tjeerd van der Meulen toonde dat hij niet alleen snelle Vrijheidjes kon bouwen en boeiers repareren, maar dat hij ook een meester was in het restaureren van ronde schepen. Dat bleek onder andere in 1957 toen hij de wrakke boeier van de heer Huitema herschiep in een nagenoeg geheel nieuw jacht.

Twee jaren zijn onuitwisbaar in de annalen van de werf geschreven: 1956, toen ongeveer dertig ronde jachten een postume hulde brachten aan de beide Jouster „Skûtmakkers” Eeltje en Auke Holtrop van der Zee. In het dubbele hellinghuis werd toen een gedenkplaat aangebracht. Een welhaast nog belangrijker jaar was 1959 toen prinses Beatrix een bezoekje bracht aan de werf van Van der Meulen. Nadien ging bijna geen jaar voorbij of een geheel vernieuwde boeier of ander rond jacht verliet de bouwloods. Met een verbazingwekkend gemak spreekt de heer Van der Meulen over schepen doorzagen, kiel en stevens vervangen en nieuwe beplanking aanbrengen.

In oktober 1961 werd de werf aan de Woudvaart in Sneek gekocht, en in het voorjaar van 1962 ging het bedrijf over. Vroeger was hier een scheepswerf gevestigd die skûtsjes bouwde. De machines voor de staalbouw, de oude pons, plaatschaar en buigbank moesten wijken voor cirkelzaag en lintzaag.

Tussen jaartallen en historische feiten door vertelt de jachtbouwer het verhaal van de zorgen die hij had voor de tewaterlating van een van de eerste daar vernieuwde schepen. „De dag voor de tewaterlating vroeg ik de eigenaar of het schip geen naam kreeg. Want zo kon hij toch niet te water. Dat komt wel in orde, zei hij, maar ik was er niet helemaal gerust op”. Het kwam inderdaad in orde, want op 30 mei 1964 gleeed de boeier in de Woudvaart met de veelzeggende naam Tsjeardbaes.

Op het ogenblik bouwt de werf voornamelijk nieuwe eikehouten zeilschouwen. „Op een Hiswa hebben we er eens zevenentwintig verkocht. Nee, het is geen fabriek, het kan geen seriebouw worden. Elk schip is anders. Dat hangt van het hout af dat je kunt krijgen”. — Wel eens klachten? — „Ons klachtenboek is heel dun. Eigenlijk hebben wij die niet. Wel wordt men steeds onbekender met hout. Zo verkocht ik eens een schouwte dat na een lange tentoonstelling direct werd afgeleverd. De koper had een feestelijke tewaterlating georganiseerd en direct daarna een vaartochtje met kennissen. Even feestelijk zonk het volkomen uitgedroogde scheepje. Wat heb

Nieuwe schouwen in aanbouw.

Naast restauratie ook reparatie van ronde- en platbodemjachten. (Foto's: Thijs Tuurehout)

je me nou verkocht, vroeg hij ontdaan. Ik legde hem uit dat hij nog moest dichttrekken, en dat we beter even van tevoren hadden kunnen overleggen over zijn plannen. Na een week trok hij bij, toen hij zag dat het schouwte dicht was, en er geen druppel water meer bij kwam”.

Over een halve eeuw valt veel te vertellen. De laatste jaren is mevrouw Van der Meulen bezig het wel en wee van het bedrijf in een dik plakboek bij te houden. Hoeveel schepen ooit de werf hebben verlaten, is

moelijk na te gaan. Bouwen doe je met de hand en op het oog, en niet met papier. Wat dat betreft wordt aan de Woudvaarkade een gedegen scheepsbouwtraditie voortgezet. Dat bedenken wij als wij ons op het pontje aan de versleten ketting over het water halen. Jachtwerf Joh. v. d. Meulen en Zn. heeft op het gebied van de oude schepen een bijna unieke plaats ingenomen.